

VĂN HÓA GIA ĐÌNH VIỆT NAM: CÁC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG VÀ HIỆN ĐẠI

ĐÀO THỊ MAI NGỌC *

Tóm tắt: Năm 2013 được chọn là năm Gia đình Việt Nam với chủ đề “Gia đình - nơi kết nối yêu thương”. Trải qua nhiều thế hệ, gia đình Việt Nam được hình thành và phát triển với những chuẩn mực giá trị tốt đẹp, góp phần xây dựng bản sắc văn hóa dân tộc. Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế tạo ra nhiều cơ hội và điều kiện để gia đình Việt Nam phát triển, đồng thời cũng đặt ra những khó khăn, thách thức cho gia đình và công tác gia đình. Bài viết nêu lên một số vấn đề cụ thể về văn hóa gia đình nói chung và văn hóa gia đình Việt Nam hiện nay nói riêng. Trên cơ sở đó, bài viết đặt vấn đề xây dựng văn hóa gia đình Việt Nam hiện đại theo hướng vừa kế thừa và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của gia đình Việt Nam, vừa kết hợp với những giá trị tiên tiến của gia đình hiện đại để phù hợp với sự vận động, phát triển tất yếu của xã hội.

Từ khóa: Gia đình, văn hóa gia đình, truyền thống, hiện đại.

Mở đầu

Gia đình là tế bào của xã hội. Đó là nơi lưu giữ và chuyển giao các giá trị văn hóa truyền thống từ thế hệ này sang thế hệ khác. Trong nền văn hóa của mỗi dân tộc đều có văn hóa gia đình. Ở Việt Nam, trong bối cảnh đất nước đổi mới và toàn cầu hóa hiện nay, gia đình luôn có một vị trí và vai trò quan trọng trong việc bảo vệ và gìn giữ các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc từ thế hệ này sang thế hệ khác. Nói đến văn hóa của một dân tộc cần phải nói đến văn hóa gia đình của dân tộc đó. Vậy văn hóa gia đình là gì? Văn hóa gia đình Việt Nam

hiện nay như thế nào? Làm thế nào để phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp để xây dựng gia đình Việt Nam hiện đại? Đây là những vấn đề được đề cập đến trong bài viết này.

1. Gia đình xét từ góc độ Văn hóa học

Hiện đang có nhiều định nghĩa khác nhau về gia đình (từ các góc độ của Luật học, Kinh tế học, Văn hóa học, Xã hội học...). Những định nghĩa đó có khi rất khác nhau. Chẳng hạn có một số định nghĩa sau:

“Gia đình là cộng đồng người cùng

(*) Thạc sĩ, Tạp chí Khoa học xã hội Việt Nam.

chung sống sinh hoạt chung dưới một mái nhà, làm thành đơn vị nhỏ nhất của xã hội (còn được gọi là tế bào xã hội) gắn bó với nhau bằng quan hệ hôn nhân và dòng máu”; “Gia đình là một xã hội thu nhỏ bao gồm một hay nhiều thế hệ khác nhau sống và hoạt động bên nhau một cách có tổ chức, nguyên tắc thành văn hay bất thành văn. Sự hòa thuận được đảm bảo bởi sự ấm cúng, cảm giác an toàn và tình yêu thương”⁽¹⁾; “Gia đình là một nhóm xã hội được hình thành trên cơ sở hôn nhân và quan hệ huyết thống, những thành viên trong gia đình có sự gắn bó và ràng buộc với nhau về trách nhiệm, quyền lợi, nghĩa vụ có tính hợp pháp được Nhà nước thừa nhận và bảo vệ”⁽²⁾. Ở các định nghĩa trên, khi nói về gia đình người ta nhấn mạnh đến một nhóm xã hội, nhóm tâm lý - tình cảm đặc thù với các mối quan hệ bên trong, với sự tác động qua lại trong nội bộ của các thành viên để thỏa mãn những nhu cầu của mỗi người, đặc biệt là mối quan hệ giữa vợ và chồng.

Một số tác giả khi xem xét gia đình thì nhấn mạnh tới khía cạnh văn hóa. Chẳng hạn, theo Ngô Đức Thịnh thì gia đình, gia tộc, dòng họ là các hình thức cộng đồng huyết thống, một kiểu tập hợp, liên kết sớm nhất của con người. Tương ứng với cộng đồng này từ lâu đã hình thành các dạng thức văn hóa đặc thù, mà người xưa thường gọi là gia

phong, tức là “nếp nhà”. Tùy theo mỗi địa phương, mỗi tộc người, thậm chí tùy theo truyền thống của mỗi gia đình mà có những sắc thái riêng về gia phong, thể hiện qua cách tổ chức gia đình (phụ hệ hay mẫu hệ), nghề nghiệp, học vấn, quan hệ và chuẩn mực ứng xử, cách thức giáo dục⁽³⁾. Gia đình là một hiện tượng mang tính tổng thể, một cơ cấu đa diện mang tính sinh học, kinh tế, xã hội và văn hóa. Do vậy, khi quan tâm tới gia đình về phương diện văn hóa, gia phong, thì cũng không thể tách rời những đặc tính xã hội và kinh tế của nó⁽⁴⁾.

Từ góc độ Văn hóa học, có thể cho rằng, *gia đình là một nhóm xã hội được hình thành trên cơ sở quan hệ hôn nhân và quan hệ huyết thống nảy sinh từ quan hệ hôn nhân đó (cha mẹ, con cái, ông bà, họ hàng nội ngoại...) cùng chung sống; là cái nuôi dưỡng cho cả một đời người; là môi trường văn hóa đầu tiên giáo dục nếp sống và hình thành nhân cách; là nơi hội tụ, chọn lọc và sáng tạo văn hóa của con người và xã hội loài người.*

(1) Vũ Dũng (2008), *Từ điển Tâm lý học*, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, tr. 205.

(2) Bách khoa toàn thư mở wikipedia (2011), “Gia đình” wikipedia.org

(3) Ngô Đức Thịnh (2006), *Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, tr. 27.

(4) Ngô Đức Thịnh (2006), *Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, tr. 817.

Gia đình là tế bào của xã hội. Tế bào gia đình có khỏe mạnh thì xã hội mới lành mạnh. Nếu tế bào gia đình lỏng lẻo, không đảm đương tốt các vai trò và chức năng của mình, thì xã hội có nguy cơ xáo trộn cả về đời sống vật chất lẫn đời sống tinh thần. Sự khỏe mạnh của tế bào gia đình bao gồm cả sự khỏe mạnh về văn hóa. Với tư cách là tế bào của xã hội, gia đình có các chức năng cơ bản sau:

Thứ nhất, thỏa mãn tình cảm giữa các thành viên trong gia đình. Đó là thỏa mãn tình cảm tinh thần và thể xác giữa hai vợ chồng; thỏa mãn tình cảm giữa cha mẹ và con cái (sống vì nhau), tình cảm giữa anh chị em trong gia đình (thương yêu, đùm bọc lẫn nhau). Gia đình là “tổ ấm”, nơi người ta đi về, nơi người ta chia sẻ với nhau về niềm vui, nỗi buồn, tức là nơi tình cảm của con người được thỏa mãn.

Thứ hai, sinh sản. Chức năng này tồn tại một cách tự nhiên, vì xã hội chỉ tồn tại được khi hành vi sinh sản vẫn còn được duy trì. Chức năng này là một giá trị của gia đình, hơn nữa là một giá trị trường tồn.

Thứ ba, giáo dục. Gia đình là “tế bào của xã hội, là yếu tố đầu tiên và cơ bản của quá trình giáo dục”. Gia đình là nơi đại bộ phận trẻ em được người lớn thường xuyên giáo dục: “Dạy con từ thuở còn thơ”. Trong môi trường gia đình, trẻ bắt đầu hình thành nhân cách,

lối sống và đặc biệt là nhân sinh quan. Các bậc phụ huynh, nhất là các bà, các mẹ có ảnh hưởng rất lớn tới tương lai của đứa trẻ.

Thứ tư, xã hội hoá. Có thể coi gia đình là một xã hội thu nhỏ. Mỗi thành viên là một tính cách. Việc va chạm các tính cách khác nhau trong một gia đình là môi trường đầu tiên để trẻ em học cách hoà hợp với cộng đồng.

Thứ năm, kinh tế. Cho đến nay gia đình vẫn còn là một đơn vị sản xuất ra của cải vật chất cho xã hội. Hơn thế nữa, nó cũng là đơn vị tiêu dùng chủ yếu các sản phẩm do nền kinh tế sản xuất ra, là tác nhân quan trọng thúc đẩy sự phát triển của kinh tế.

Trong các chức năng trên, chức năng giáo dục nhấn mạnh khía cạnh văn hóa của gia đình.

2. Văn hóa gia đình

Văn hóa gia đình là đối tượng nghiên cứu của Văn hóa học. Ngay từ giữa những năm 90 của thế kỷ XX, đã có một vài cuốn sách đề cập đến văn hóa gia đình. Tuy nhiên, khi nhắc đến văn hóa gia đình, các tác giả thường không đưa ra định nghĩa về khái niệm văn hóa gia đình, mà chủ yếu đi sâu mô tả những biểu hiện cụ thể của nó.

Lâu nay chúng ta thường nhắc đến các khái niệm văn hóa cộng đồng, văn hóa tộc người, văn hóa làng, văn hóa đô thị và cả văn hóa nhân loại. Mỗi cộng

đồng người đều có một kiểu văn hóa, bao gồm toàn bộ hệ giá trị, chuẩn mực, thị hiếu, đặc tính riêng của cộng đồng người đó. Gia đình là một cộng đồng người thu nhỏ. Vì thế, chúng ta có thể nói đến văn hóa gia đình. Vậy văn hóa gia đình là gì? Theo chúng tôi, văn hóa gia đình là một bộ phận hợp thành của nền văn hóa Việt Nam. Đó là hệ thống những giá trị chuẩn mực đặc thù, có chức năng kiểm soát, điều hành hành vi và mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình và giữa gia đình với xã hội. Từ nhận thức này, chúng ta thấy có sự khác biệt giữa văn hóa gia đình và gia đình văn hóa. Nếu gia đình văn hóa là gia đình được xã hội thừa nhận đã đạt được tiêu chuẩn nào đó về văn hóa theo quy ước, thì văn hóa gia đình là văn hóa trong cách ứng xử giữa các thành viên trong gia đình với nhau và giữa gia đình với xã hội⁽⁵⁾.

Trong xã hội Việt Nam truyền thống, văn hóa gia đình chính là *gia phong* (nếp nhà). Văn hóa gia đình được thể hiện ở thuần phong, mỹ tục, nếp sống, tác phong của các thành viên trong gia đình; được thể hiện ở sự ứng dụng những tri thức khoa học, y học, giáo dục học, tâm lý học, thẩm mỹ... để tổ chức gia đình, giáo dục con người, nhất là về mặt tinh thần. Văn hóa gia đình còn được biểu hiện ở sự hiếu thuận của con cháu đối với cha, mẹ, ông, bà, tổ tiên;

biểu hiện ở sự nêu gương về nhân cách văn hóa trong gia đình và ở truyền thống gia phong của gia đình, dòng họ.

Trên thực tế, gia đình không chỉ là một hiện tượng văn hóa, mà còn là một giá trị văn hóa thấm sâu vào tư tưởng, tình cảm, lý tưởng sống của con người. “Gia đình được coi là giá trị tinh thần vô cùng quý báu của nhân loại, cần được giữ gìn và phát huy”⁽⁶⁾. Gia đình là một hiện tượng văn hóa và là một giá trị văn hóa. Tất cả các quan hệ và hoạt động sống của các thành viên trong gia đình đều biểu hiện đặc trưng văn hóa của con người.

Hệ thống giá trị văn hóa của gia đình khi đã hình thành có vai trò chi phối, điều tiết các quan hệ gia đình, chi phối các phương thức ứng xử của các thành viên gia đình. Hệ thống giá trị đó là cơ sở tồn tại của gia đình và giữ cho đời sống gia đình bền vững và an sinh hạnh phúc. Như vậy, gia đình không chỉ là một nhóm xã hội đặc thù, mà còn là một thực thể sinh học - văn hóa, một thiết chế xã hội - văn hóa. “Gia đình ngay từ đầu là một tồn tại văn hóa, một thực thể văn hóa tất nhiên trong mối liên hệ khăng khít với những yếu tố sinh học và giới tính. Ở những trình độ

⁽⁵⁾ Nguyễn Hồng Mai (2011), *Gia đình - Từ cách tiếp cận văn hóa*, Thông báo khoa học (số 3).

⁽⁶⁾ Vũ Dũng (2008), *Từ điển Tâm lý học*, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, tr. 14.

phát triển thấp của con người, đã là như thế, ở trình độ phát triển cao hơn, lại càng như thế”⁽⁷⁾.

Từ sự phân tích trên, chúng ta có thể quan niệm về văn hóa gia đình như sau: *Văn hóa gia đình là hệ thống những giá trị, chuẩn mực điều tiết mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình và mối quan hệ giữa gia đình với xã hội, phản ánh bản chất của các hình thái gia đình đặc trưng cho các cộng đồng, các tộc người, các dân tộc và các khu vực khác nhau được hình thành và phát triển qua lịch sử lâu dài của đời sống gia đình, gắn liền với những điều kiện phát triển kinh tế, môi trường tự nhiên và xã hội*⁽⁸⁾.

3. Văn hóa gia đình Việt Nam hiện nay

Gia đình Việt Nam đang trong bước chuyển đổi từ truyền thống sang hiện đại trên nhiều phương diện và xu hướng khác nhau. Đó là sự chuyển đổi hết sức phức tạp và trong xã hội còn tồn tại những quan niệm khác nhau về giá trị, chuẩn mực trong các mối quan hệ gia đình.

Trong xã hội truyền thống Việt Nam, tư tưởng của giai cấp thống trị là tư tưởng thống trị; quan niệm Nho giáo đặt nền tảng cho hệ giá trị thời đó. Trong xã hội truyền thống, sự hòa thuận, vợ phục tùng chồng, con cái phải nhất nhất nghe theo lời cha mẹ, sự chung thủy tuyệt đối của vợ đối với chồng... là những giá trị

mà nhiều tác phẩm văn học, nhiều câu chuyện cổ tích đã ra sức cổ vũ và khẳng định. Ngày nay, văn hóa gia đình Việt Nam có sự thay đổi nhất định. Chẳng hạn, vợ chồng đều bình đẳng trước pháp luật. Hầu hết phụ nữ đều có công ăn việc làm, không phải phụ thuộc vào chồng, được học tập, tham gia các công tác xã hội. Bên cạnh sự quan tâm đến nhau, mỗi người chồng, người vợ đều có những mối quan tâm khác. Nếu trong xã hội cũ, sự hòa thuận, sự đầm ấm sum họp là một giá trị, thì hiện nay sự thành đạt cá nhân được bổ sung thêm và trở thành một giá trị.

Thực tế hiện nay cho thấy, trong các gia đình đang có nhiều thay đổi trong quan hệ vợ chồng, từ cách ứng xử, sự phân công lao động đến giải quyết công việc gia đình. Nguyên nhân một phần do có sự độc lập về kinh tế của người vợ, một phần do trình độ văn hóa, nhận thức được tăng lên. Cùng với quá trình mở rộng sinh hoạt dân chủ ngoài xã hội, ở nhiều gia đình, chồng có sự thông cảm với vợ trong việc mang thai, sinh con, nuôi con nhỏ. Họ tôn trọng ý kiến của nhau và sẵn sàng chia sẻ mọi công việc trong nhà. Hơn nữa, ở các gia đình hiện

⁽⁷⁾ Lê Ngọc Văn (2011), “Văn hóa gia đình”, Tạp chí *Gia đình và Giới*, số 3.

⁽⁸⁾ Lê Ngọc Văn (2012), *Gia đình và biến đổi gia đình ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, tr. 52.

nay, xu hướng cá nhân hóa và sự tôn trọng tự do cá nhân đã được đề cao hơn, mức độ độc lập cá nhân được coi là một yếu tố biểu hiện chất lượng cuộc sống gia đình. Tính độc lập cá nhân được gia đình tạo điều kiện nuôi dưỡng, phát triển, tạo nên phong cách sống, tính cách, năng lực sáng tạo riêng, khiến cho mỗi người đều có bản sắc riêng.

Nếu như ở gia đình thời trước, người ta thường đòi hỏi sự phục tùng tuyệt đối của con cái đối với cha mẹ, đề cao sự tôn kính tổ tiên, hiếu thảo với cha mẹ, thủy chung giữa vợ chồng, hướng về cội nguồn quá khứ, thì trong các gia đình ngày nay lại có xu hướng vươn tới cái mới, cái luôn thay đổi, đề cao lợi ích, hạnh phúc, nguyện vọng và tính độc lập của mỗi cá nhân, vợ chồng lấy tình yêu làm cơ sở, dân chủ bàn bạc trong mọi việc, tôn trọng ý kiến con cái.

Có thể nhìn nhận mối quan hệ bình đẳng giữa vợ và chồng trong gia đình hiện nay đang trở thành một nét tiêu biểu của văn hóa gia đình mới: bình đẳng về quyền lợi và nghĩa vụ, yêu thương đùm bọc nhau, cùng nhau chia sẻ trách nhiệm với gia đình, tạo điều kiện cho nhau cùng phát triển.

Song cũng phải nhìn nhận một thực tế rằng, sự gắn kết của các thành viên trong gia đình ngày nay lỏng lẻo, thiếu tính bền vững hơn trước.

Sự đô thị hóa tăng nhanh làm cho

quan hệ xã hội của các thành viên gia đình và của các gia đình ngày càng rộng hơn, đồng thời làm thu hẹp lại các quan hệ họ tộc, láng giềng. Ở một bộ phận không nhỏ, văn hóa gia đình không còn giữ vị trí định hướng và ổn định gia đình, mà thay vào đó là kinh tế. Nhận thức về giá trị của các thế hệ trong mỗi gia đình đang có biểu hiện lệch pha; điều đó làm cho văn hóa gia đình thiếu ổn định và thống nhất. Bởi vậy, hạnh phúc gia đình trở nên mong manh, cấu trúc gia đình dễ bị đổ vỡ hơn. Đó là những sự thách thức của thời đại đối với cấu trúc gia đình hiện nay.

Mặt trái của biến đổi xã hội và giao lưu văn hóa, thông tin cũng ảnh hưởng rất lớn đến văn hóa gia đình hiện nay. Một trong những điểm dễ nhận thấy trong xã hội hiện đại là mở ra nhiều kênh làm ăn kinh tế cho mọi cá thể. Nếu trước đây, mỗi người chỉ biết đến một số lượng ít ỏi công việc của mình theo sự phân công của Nhà nước, thì ngày nay, ngoài lĩnh vực công việc cụ thể của mình, mọi người có điều kiện để tham gia các hoạt động làm ăn khác, và những áp lực công việc đương nhiên sẽ làm giảm đi một cách đáng kể về thời gian và tâm lực của cá nhân dành cho gia đình. Ngoài ra, sự xuất hiện nhiều dịch vụ vui chơi, giải trí, nhiều tụ điểm hưởng thụ cũng khiến người ta dành ít hơn thời gian và sự quan tâm đối với gia

đình. Thay vì hết giờ làm việc, trở về chăm lo cho gia đình, thì rất nhiều người (có những người chồng, người vợ) đã dành thời gian cho sân chơi thể thao hoặc tiệc tùng ở các quán nhậu. Một số ngôi nhà được xây cất sang trọng, đẹp đẽ trở nên lãng phí vì nó chỉ còn giá trị như chỗ nghỉ trọ qua đêm. Những việc khác diễn ra trong không gian ấy họ không biết đến, và ở đó con cái họ có thể làm bất cứ việc gì chúng muốn. Cùng với những tiến bộ trong quan niệm về bình đẳng giới, loại bỏ những tập tục, chuẩn mực lạc hậu trong xã hội, các thành viên trong gia đình, đặc biệt là phụ nữ, được phát triển và nâng cao vị thế xã hội hơn. Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay, có không ít phụ nữ vì hăng say và bận bịu với các mối quan hệ công sở, đối tác, cũng thường xuyên vắng nhà bởi những chuyến công tác dài ngày, những chuyến du lịch, hoặc đi sớm về muộn. Họ cũng dành thời gian, tâm huyết cho những buổi tiệc tùng, sân chơi thể thao, siêu thị, sàn nhảy... Điều đó cũng cho thấy một hiện tượng đáng lo ngại đang diễn ra trong các gia đình hiện nay. Đó là sau thời gian làm việc, các thành viên thường tham gia vào các hoạt động giải trí bên ngoài khuôn khổ gia đình, khiến cho gia đình không còn là một tổ ấm theo đúng nghĩa của nó.

Cùng với sự phát triển kinh tế gia đình là chế độ sinh hoạt độc lập. Nếu

như trước đây, không gian sinh hoạt gia đình chủ yếu trải theo chiều rộng, trên một mặt bằng, thì ngày nay, với sự chật hẹp của đất đai, không gian sinh hoạt của các gia đình chuyển dần sang chiều cao, mỗi người một phòng riêng, sự tự do cá nhân của họ được tôn trọng trong quan niệm của nhiều gia đình nhằm giáo dục ý thức tự lập, độc lập cho con cái⁽⁹⁾. Tuy nhiên, cũng chính sự tôn trọng “tự do cá nhân” đó đã làm cho mối quan hệ giữa vợ và chồng, giữa bố mẹ với con cái trong gia đình ngày càng trở nên lỏng lẻo, xa cách hơn.

Theo Báo cáo năm 2011 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, năm 2010 ở 48/63 tỉnh thành có 14.512.898 hộ gia đình thì có đến 60% hộ gia đình hạt nhân, hộ gia đình 3 thế hệ chỉ còn 2.675.673, chiếm gần 20%, hộ đơn thân tăng từ 395.462 (năm 2006) lên 514.528 (năm 2010)⁽¹⁰⁾. Thực tế trên cho thấy, xu hướng độc lập của các hộ gia đình trẻ đang ngày một gia tăng; điều đó cũng đồng nghĩa với xu hướng tự do của cá nhân con cái với gia đình và bố mẹ. Ở nông thôn, xu hướng này được lý giải là tách hộ để được chia đất; còn ở đô thị, đó là do sự phân tầng của những ngôi nhà hộp, do tách hộ để

⁽⁹⁾ Nguyễn Lê Hiệu Mai, *Gia đình Việt Nam hiện nay từ góc nhìn văn hóa*, vanhoanghean.com.vn

⁽¹⁰⁾ Kỷ yếu Hội nghị triển khai công tác Văn hóa Thể thao Du lịch năm 2011.

giảm bớt tiền điện, hoặc do nhận thức về lối sống hiện đại.

Những yếu tố ngoại cảnh đã tác động không nhỏ tới văn hóa gia đình, làm thay đổi cả quy mô, cơ cấu, quan hệ và chất lượng sống gia đình. Quan niệm về hôn nhân, gia đình hiện nay cũng đang dần thay đổi do hoàn cảnh xã hội tác động. Những hiện tượng như quan hệ tình dục trước hôn nhân, đồng tính luyến ái, sống thử, kết hôn muộn, sống độc thân, ly hôn, ly thân không ngừng tăng lên và có tính đột biến. Đây là những biểu hiện vốn chưa xuất hiện trong gia đình Việt Nam truyền thống, mà đó chính là sản phẩm của xã hội phương Tây du nhập vào nước ta trong quá trình mở cửa, hội nhập.

4. Xây dựng văn hóa gia đình Việt Nam hiện đại

Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế đã tạo nhiều cơ hội và điều kiện cho sự phát triển của văn hóa dân tộc nói chung và văn hóa gia đình nói riêng. Mặt trái của cơ chế thị trường và lối sống thực dụng tác động tiêu cực tới các giá trị văn hóa gia đình. Vì vậy, việc phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp để xây dựng gia đình Việt Nam hiện đại là một nhiệm vụ quan trọng và cấp bách. Để làm được điều đó, chúng ta cần thực hiện nhiều giải pháp, trong đó, theo chúng tôi, có một số giải pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, xây dựng văn hóa gia đình Việt Nam phải dựa trên cơ sở kế thừa, giữ gìn và phát huy những giá trị văn hóa gia đình truyền thống, gắn liền với việc tiếp thu những giá trị văn hóa gia đình tiên tiến của xã hội hiện đại.

Thứ hai, Nhà nước cần có vai trò quan trọng trong việc điều tiết các mối quan hệ gia đình. Trong đó, chính sách của Nhà nước về gia đình, một mặt, thúc đẩy việc hình thành những giá trị, văn hóa gia đình hiện đại; mặt khác, phát huy được các giá trị tốt đẹp của văn hóa gia đình truyền thống, chống lại sự đứt đoạn về văn hóa trong quá trình chuyển đổi từ truyền thống sang hiện đại.

Thứ ba, để xây dựng văn hóa gia đình trong tình hình hiện nay, chúng ta không thể xem nhẹ chức năng giáo dục truyền thống đạo đức, gia phong và văn hoá ứng xử trong gia đình, đồng thời cần hướng tới các giá trị mới một cách mềm dẻo, linh hoạt; cần phải giáo dục nhận thức đầy đủ về đạo đức, lối sống, nhân cách trong mỗi con người, mỗi gia đình. Đây là một việc làm cần thiết không phải của một cấp, một ngành, mà là công việc chung của toàn xã hội.

Thứ tư, cần phải coi đầu tư cho gia đình là đầu tư cho phát triển bền vững. Nhà nước cần ưu tiên bảo đảm nguồn lực, đồng thời huy động sự đóng góp của toàn xã hội và tranh thủ sự giúp đỡ quốc tế cho công tác gia đình hiện nay.

Kết luận

Cùng với quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đã tạo nhiều cơ hội và điều kiện cho sự phát triển gia đình để đi tới mục tiêu xây dựng gia đình no ấm, bình đẳng, tiến bộ, hạnh phúc. Đồng thời, cũng đặt gia đình và công tác gia đình trước nhiều khó khăn, thách thức. Đặc biệt, trong công tác xây dựng văn hoá gia đình và gia đình văn hoá cần tiếp tục đẩy mạnh công tác giáo dục, kế thừa và phát huy những giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của gia đình Việt Nam, gắn với xây dựng những giá trị tiên tiến của gia đình trong xã hội phát triển. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: xã hội tốt thì gia đình càng tốt, gia đình tốt thì xã hội mới tốt. Hạt nhân của xã hội chính là gia đình⁽¹¹⁾. Một trong những động lực quan trọng thúc đẩy sự phát triển đất nước, chính là sự vững mạnh từ bên trong của mỗi gia đình.

Tài liệu tham khảo

1. Bách khoa toàn thư mở wikipedia (2011), “Gia đình” wikipedia.org
2. Báo Gia đình và xã hội điện tử (2009), *Chức năng của gia đình*, giadinh.net.vn
3. Chu Xuân Diên (2002), *Cơ sở Văn hóa Việt Nam*, Nxb Đại học Quốc gia, TP. Hồ Chí Minh.
4. Lê Minh (1994), *Văn hóa gia đình Việt Nam và sự phát triển xã hội*, Nxb Lao động, Hà Nội.
5. Lê Ngọc Văn (2011), “Văn hóa gia đình”,

Tạp chí *Gia đình và Giới*, số 3.

6. Lê Ngọc Văn (2012), *Gia đình và biến đổi gia đình ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
7. Lê Thi (1996), *Gia đình Việt Nam ngày nay*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
8. Lê Thi (2002), *Gia đình Việt Nam trong bối cảnh đất nước đổi mới*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
9. Ngô Đức Thịnh (2006), *Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Nguyễn Đăng Duy (2001), *Một số vấn đề về văn hóa Việt Nam truyền thống và hiện đại*, Nxb Lao động, Hà Nội.
11. Nguyễn Hồng Mai (2011), *Gia đình - Từ cách tiếp cận văn hóa*, Thông báo khoa học (số 3).
12. Nguyễn Lê Hiếu Mai, *Gia đình Việt Nam hiện nay từ góc nhìn văn hóa*, vanhoanghean.com.vn
13. Nguyễn Thị Thương (1999), “Gia đình Việt Nam hiện nay: truyền thống hay hiện đại?”, Tạp chí *Lý luận Chính trị*, số 253, tháng 3.
14. Nguyễn Xuân Kính (2003), *Con người, môi trường và văn hóa*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
15. Vũ Ngọc Khánh (2008), *Văn hóa gia đình Việt Nam*, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
16. Vũ Thị Huệ (2008), “Đanh hiệu “Gia đình văn hóa” - Giá trị tích hợp của văn hóa gia đình Việt Nam ngày nay”, Tạp chí *Lý luận Chính trị và Truyền thông*.

⁽¹¹⁾ Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 523.

